

Kirje

26.10.2023

VN/8329/2023

VN/8329/2023-VM-76

Työ- ja elinkeinoministeriö

Valtiovarainministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Hallituksen esityksellä muutettaisiin kotoutumisen edistämisestä annettua lakia (681/2023), joka tulee voimaan 1.1.2025. Lisäksi alaikäisenä ilman huoltajaa tulleen aikuistumisen tuen osalta muutoksia esitetään tehtävän myös voimassa olevaan kotoutumislakiin (1386/2010) alkaen 1.7.2024.

Valtiovarainministeriö (VM) kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja toteaa lausuntonaan seuraavan.

Taloudelliset vaikutukset

Pääministeri Orpon hallitusohjelman liite B sisältää toimet, joilla tavoitellaan nettomääräisesti neljän miljardin euron julkisen talouden sopeutusta vuoden 2027 tasolla. Kokonaisuus sisältää säästöjen lisäksi menolisäyksiä sekä tuloja lisääviä toimia.

Hallitusohjelman liite B sisältää muun muassa julkisen talouden säästöjä, jotka liittyvät pakolaistautaisista kunnille ja hyvinvointialueille maksettavan laskennallisen korvauksen korvauksajan lyhentämiseen, tulkkaukustannusten alentamiseen sekä alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden aikuistumisen tuen yläikärajan laskemiseen. Lisää määrärahaa kohdennetaan maahanmuuttajaaitien kotoutumisen edistämiseen. Luonnoksessa hallituksen esitykseksi tehdään tarvittavat lakimuutokset edellä mainittuihin säästöihin ja määrärahalisäykseen liittyen.

VM toteaa, että säästöjen ja määrärahalisäyksen käsittely esityksessä vastaa pääosin hallitusohjelman liitettä B sekä 9.10.2023 julkaistua julkisen talouden suunnitelmaa (JTS) vuosille 2024–2027. Yksi ero on, että JTS:n valmistelun aikana korvauksajan lyhentämiseen liittyvä säästö tarkentui. Hallitusohjelman liitteessä B säästöarviona oli 13,5 milj. euroa vuoden 2027 tasolla. JTS:n valmistelun aikana säästö tarkentui ensin 25,2 milj. euroksi ja lopulta 34,0 milj. euroksi vuoden 2027 tasolla. Esitysluonnoksessa (esimerkiksi luvussa 4.2.1 Taloudelliset vaikutukset) säästökseen on mainittu 25,2 milj. euroa. Lopullisessa esityksessä on syytä käyttää viimeisintä säästöarviota. Kyseisen säästön toteuma riippuu laskennallisten kotoutumiskorvausten piirissä olevien henkilöiden lukumäärän kehityksestä, joten arvio säästön määrästä tulee muuttamaan myös jatkossa.

Toinen, huomattavasti pienempi eroavaisuus esitysluonnoksen ja JTS:n välillä on se, että esityksessä tulkkaukustannusten säästökseen on mainittu tasan 3 milj. euroa, kun se JTS:ssä on hallitusohjelman tarkoittamalla tavalla 3,1 milj. euroa.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Valtiovarainministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 28
 00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

kirjaamo.vm@gov.fi

Esitysluonnoksen luvussa 11.2 (Suhde talousarvioesitykseen) kirjoitetaan, että esimerkiksi määrärahalisäys maahanmuuttajaätien aseman parantamiseen sekä korvausajan lyhentämisestä aiheutuva säästö käsiteltäisiin osana julkisen talouden suunnitelmaa vuosille 2025–2028 keväällä 2024. VM toteaa, että vaikutukset sisältyvät jo 9.10.2023 julkaistuun julkisen talouden suunnitelmaa vuosille 2024–2027. JTS:ään sisältyy jo myös aikuistumisen tuen yläikärajan laskemisen säästövaikutus vuodesta 2025 lähtien. Vuoteen 2024 kohdentuva vaikutus sisällytettäisiin vuoden 2024 lisätalousarvioesitykseen, kuten esitysluonnoksessa sanotaan.

Vaikutukset kuntiin ja hyvinvointialueisiin

Esitysluonnoksessa on käsitelty julkiseen talouteen sekä kuntien ja hyvinvointialueiden talouteen kohdistuvia vaikutuksia sangen perusteellisesti. Kuntiin ja hyvinvointialueisiin kohdistuvista vaikutuksista on käyty keskustelua myös VM:n kunta- ja alueosaston kanssa.

Kotoutumislain nojalla kunnille ja hyvinvointialueille lain 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista henkilöistä maksettavan laskennallisen korvauksen korvausaikaa lyhennettäisiin kolmesta vuodesta kahteen vuoteen kotoutumissuunnitelman enimmäiskeston lyhennystä vastaavasti. Tarkoituksena on, että myös kotoutumispalveluista syntyvien kustannusten kesto lyhenee. Käytännössä tämä edellyttää kunnilta, että kotoutumista edistävien palveluiden järjestämistä kunnissa on suunniteltava uudella tavalla. Maahan muuttaneen omatoimisuutta ja omaa vastuuta on pystyttävä tukemaan jo alkuvaiheesta lähtien. Muuten muutoksesta voi seurata tilanne, jossa kuntien kustannukset saattavat lähivuosina kasvaa. Tämän vuoksi esityksen vaikutuksia kuntatalouteen tulee seurata. Vaikutukset eivät myöskään kohdistu kuntakenttään tasaisesti, vaan erityisesti joihinkin kuntiin.

Kuntavaikutusten vuoksi esitys tulee kuntalain (415/2015) 13 §:n mukaisesti käsitellä kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa. Hyvinvointialueisiin kohdistuvien vaikutusten osalta VM korostaa esitysluonnoksessa esitettyä näkemystä, jonka mukaan riskinä on, että mikäli kotoutuja-asiakkaat ja muut maahan muuttaneet eivät saa tarvitsemiaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita maahanmuuton alkuvaiheessa, heidän palvelutarpeensa kasvaa. Vaikka lähtökohtaisesti esitysluonnoksen vaikutukset hyvinvointialueiden talouteen arvioidaan vähäisiksi, edellä esitetty saattaa muodostaa ainakin joillakin hyvinvointialueille riskin kustannusten kasvulle tulevina vuosina. Tähän liittyen esityksen vaikutuksia myös hyvinvointialueiden toimintaan ja talouteen tulee lähivuosina seurata.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä Juha Majanen

Osastopäällikkö, budjettipäällikkö Mika Niemelä

Jakelu TEM Työ- ja elinkeinoministeriö

Tiedoksi VM BO Finanssipolitiikan valmistelun ja analyysin yksikkö, Niina Suutarinen
VM KAO Kunta- ja alueosasto, Minna-Marja Jokinen

VN/8329/2023-VM-76

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: